

MOLNÁR-KOVÁCS ZSÓFIA

Pécsi szelet a neveléstudomány történetéből, avagy beszámoló a XXII. Országos Neveléstudományi Konferenciáról

NAPLÓ

Inspiráló szakmai beszélgetések és régóta várt személyes találkozások – e két fő motívum hatotta át a XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia mindhárom napját a Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar campusán, mely 2019 után immár második alkalommal adott otthont a rendezvénynek.¹ A szakmai körökben nemes egyszerűséggel ONK-nak hívott rendezvény története – ahogy azt a programfüzet² és az absztraktkötet elnöki köszöntőjében Steklács János elnök és Molnár-Kovács Zsófia titkár tollából is olvashatjuk – „az oktatási rendszerünk és a neveléstudományunk története is egyben, dokumentáció, helyzetjelentés, életkép”.³ Az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottsága és a Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézete által 2022. november 17. és 19. között megrendezett esemény címe – a hagyományokhoz híven – egy igen

aktuális témát, egy szerteágazó és sok irányba ható gondolatkört jelenített meg, hiszen a szervezők a *21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség* hármásának multi-perspektivikus megközelítésére vállalkoztak (*Uo.*):

A tematikai fókusz kiválasztása kérdések sokaságát hozta magával: digitális világunk (át)alakulását tekintve milyen tendenciák körvonalazódtak a pandémia előtt, majd ennek hatására milyen – előnyös vagy éppen hátrányos – változásoknak lehettünk szemtanúi, milyen új képességekre lesz szüksége a mostani általános és középiskolásoknak a sikeresebb, boldogabb jövőhöz, milyen szerep jut ebben az írásbeliségnek, annak megváltozott formáinak, és végül, hogyan őrizhető meg az oktatási rendszer egyik legfontosabb felelőssége és feladata, az esélyegyenlőség növelése, biztosítása.

¹ A konferencia honlapja: <https://konferencia.pte.hu/hu/onk2022>

² A konferencia programfüzete: https://konferencia.pte.hu/sites/konferencia.pte.hu/files/ONK_2022_Programfuzet.pdf

³ Steklács János és Molnár-Kovács Zsófia (szerk., 2022): *21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség. Absztraktkötet. XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia. Pécs, 2022.11.17–19.* MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság – PTE BTK Neveléstudományi Intézet, Pécs. Letöltés: https://konferencia.pte.hu/sites/konferencia.pte.hu/files/ONK_absztraktkotet_2022.pdf (2022. 12. 20.).

E célkitűzés szellemében és a kérdéskör globális áttekintését is segítve a szervezők három olyan kiváló tudóst szólítottak meg, és kértek fel plenáris előadás tartására, akik hazai és nemzetközi szinten egyaránt e témakör avatott szakértői. A konferencia első napján Pléh Csaba (*Kulturális rendszerek el-sajátítása. Az olvasás a Web, az agy és a kultúra között*) és Sari Sulkunen (*21st Century Literacy Education: Disciplinary Literacy for Critical Thinking*), míg a második napon William G. Brozo (*Actionable Literacy: A 21st Century Competency for Today's Youth*) mutatta be vonatkozó kutatásait.

A konferencia programkínálata – a résztvevők által benyújtott gazdag szakmai anyagnak köszönhetően – szekciók és szimpóziumok sokszínű tárházát vonultatta fel: 15 különböző helyszínen (teremben) összesen 73 szekció és 36 szimpózium kínált tartalmas tematikus programot az érdeklődőknek. E számok mögött több mint 500 előadó aktív és elkötelezett tudományos munkáját láthatjuk, akik kutatásuk prezentálása során igyekeztek megszólítani a közönséget, egyúttal diszkusszióra sarkallni hallgatóságukat. Az eszmecserék sok esetben a szekciók zárása után, ebéd- és kávészünetekben is folytatódtak.

Az előadások tartalmi fókuszait tekintve néhány markáns tendencia élesen körvonalozódik. A szimpóziumok tematikai súlypontjai közt az óvodáztatás kérdésköre és az óvodai nevelés sajátos és aktuális szegmensei több megközelítésben is teret kaptak (lásd például a *Gyermejközi kutatás a magyar óvodákban*, illetve *A józsefvárosi „Befogadó óvodák” projekt* című szimpóziumokat). Fokozottan előtérbe került a család és az iskola kapcsolata, valamint a szülői bevonódás és véleménynyilvánítás különböző hangsúlyai (lásd például *A problémáktól a megoldásokig*.

Szülői bevonódás pedagógus szemmel, továbbá *Az iskolai és a családon belüli szülői részvétel befolyásoló tényezők. Egy országos reprezentatív vizsgálat eredményei* című szimpóziumokat).

Kifejezetten új irányként jelent meg az emlékezet- és emlékhely-kutatások neveléstudományi keretek között való értelmezése. Ezek meghatározó terepét a konferencián – Kéri Katalin szimpóziumvezetői és Tóth Péter opponensi munkája nyomán – az *Új forráskutatások és módszerek az emlékezet- és emlékhelypedagógiában* című szimpózium jelentette. Az egyre inkább előtérbe kerülő emlékezetkutatások új tudományos eredményeit négy tartalmas előadás képviselte. Molnár-Kovács Zsófia – az 1867 és 1945 közötti magyar középiskolai szillabuszok elemzésén keresztül – a mohácsi csata emlékeztének megjelenését, tantervi reprezentációját szemlélte. Ezt követően Takács Zsuzsanna Mária a személyes emlékekre (memóárokra és naplókra) alapozott iskolai emlékezetkutatás vizsgálati aspektusait járta körül. Előadásában a példaként hozott primer források által lehetőség nyílt bepillantani a 20. század első felének iskolai életébe és a tanítónői életpálya mindennapjaiba. Ács Marianna a levéltárpedagógiai foglalkozások világába kalauzolta el a hallgatóságot. A prezentáció – a szakmai tapasztalatok megosztásán keresztül – a levéltári forrásanyag élményszerű feldolgozásában, illetve az emlékezet- és élménypedagógiai módszerek alkalmazásában rejlő lehetőségekre hívta fel a figyelmet. A szimpózium záróelőadása – Vódló Zsolt István jóvoltából – az emlékhely-pedagógia fogalmkörére és az On-Site Learning aktualitására helyezte a hangsúlyt. A történelmi emlékhelyek megismerésének kérdését, egyes közép-kelet-európai országok nevelési-oktatási rendszerébe való

beépítésének lehetőségét – és a tetten érhető ezirányú törekvéseket – a holokauszt tanításának tükrében tanulmányozta.

A tematikus és poszterelőadásokat vizsgálva azt látjuk, hogy a bemutatott szakmai anyagok igen széles palettán mozogtak, ugyanakkor több neveléstudományi terület hangsúlyos(abb) jelenlétét tapasztaltuk. Ezek közül is kiemelkedtek a történeti perspektívák, hiszen a prezentációk révén árnyalt nevelés-, oktatás- és művelődéstörténeti megközelítések bontakoztak ki.

A konferencia szekcióinak sorában találjuk többek között a *Nő(nevelés)történet*, a *Gyermekkortörténet*, a *Neveléstörténet-kutatás módszerei*, a *Szakoktatás-történet* vagy *Az óvodáztatás története* csomópontokat, melyek mindegyikéhez 3–5 releváns előadás kapcsolódott. A szakoktatás-történeti prezentációk egyike a tanítóság és a méhészet – mint ún. mellékjövedelmi forrás – kapcsolátát vette górcső alá egy méhészeti szaklap írásainak tükrében. Nóbik Attila előadása – a pedagógusok életkörülményei és anyagi helyzete, keresete iránti fokozódó érdeklődés nyomán – vizsgálat tárgyává tette az Alföldi Méhészet hasábjain keresztül tetten érhető néptanítói jelenlétet és aktivitást a méhészet terén kifejtett tevékenységi körökben. Hasonlóan intenzív és sokrétű konferencia-jelenlét mutatkozott a „hátrányos helyzet”, az „inklúzió” és az „iskolai jóllét” kulcsszavak köré csoportosuló szekciótémák vonatkozásában (lásd például a *Mentori tevékenység*, *Befogadás, társadalmi integráció*, *Tanulók, tanárok mentális egészsége* és *Hátrányos helyzetű tanulók az oktatási rendszerben* című szekciók előadásait). A művészeti nevelés különböző aspektusai szintén határozottan megjelentek a rendezvényen, melyek közül kiemelkednek a *Zenepedagógia*, a *Music Education and Talent Support*, a

Művészeti nevelés és a *Vizuális művészetek és módszertanuk* című szekciók tematikus előadásai. További fókuszpontot jelentenek egyrészt a nyelvtanulással, nyelvhasználattal összefüggő szekciók és előadások (lásd például: *Nyelvtanulási motiváció*, *Nyelvi hátrány*, *nyelvhasználat*, *Idegennyelv-elsajátítás*, *Language teaching*, *EFL* című szekciók), másrészt a digitális lehetőségek behatóbb feltárása és vizsgálata az oktatásban (lásd például: *Digitális eszközök az oktatásban*, *Az online oktatás lehetőségei, korlátai* című szekciók). Végül, de nem utolsósorban a tanárképzést övező kérdéskörök strukturált megjelenéséről is szükséges szót ejteni. E tárgykört szintén több szekció vette tüzetesebben szemügyre, így a *Tanárképzés*, a *Teacher training and practice, international experiences*, a *Pedagóguspálya és hallgatói szocializáció*, valamint a *Pedagóguskompetenciák* című szekciók résztvevői részletesen tárgyalták a legújabb tendenciákat és kihívásokat. A pedagóguskompetenciákra (kiemelten az interkulturális kompetenciák fejlesztésére) fókuszáló egyik előadás a kora gyermekkori intézményes nevelés gyakorlatát, annak beilleszkedést és befogadást támogató lehetőségeit vizsgálta meg közelebbről. A kutatók a képzési igények (pedagógusképzés, továbbképzés) felmérését követően a kutatás során külföldi partneregyetemekkel együttműködve képzési programot dolgoztak ki a kisgyermeknevelők részére a befogadás támogatására. A négy szerzős (Bajzáth Angéla, Bereczkiné Záluszkai Anna, Lehmann Miklós, Aggné Pirka Veronika) prezentáció a pandémia okozta változásokra fókuszálva a helyzetfeltárás főbb eredményeit ismertette.

A hagyományos programpontokon felül számos *kísérőprogram* színesítette a repertoárt: az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság ülése, az MTA Pécsi Akadémiai

Bizottság Neveléstörténeti Munkabizottság nyilvános ülése, az MTA Nevelésszociológiai Albizottság könyvbemutatóval egybekötött közgyűlése, a Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA) vezetőségi ülése, továbbá a PTE Wlislócki Henrik Szakkollégium kerekasztal-beszélgetése, a Pécsi Tudományegyetem BTK Tanárjelöltek Szakkollégiuma kutatóinak bemutatkozó előadásai, illetve a nemzetközivé vált Autómia és Felelősség neveléstudományi folyóirat⁴ lapszámbemutatóval egybekötött kerekasztal-beszélgetése. Emellett pedig az Országos Neveléstudományi Konferencia ideje alatt – a PTE Központi Könyvtár Történeti Gyűjtemények Osztálya támogatásával – a konferencia résztvevőinek számára lehetőség nyílt a *Pécs – Debrecen – Szeged. Klebelsberg Kuno és a magyar felsőoktatás* című időszaki kiállítás,⁵ valamint a PTE Klimó Könyvtár⁶ megtekintésére idegenvezetéssel. A szekciók és szimpóziumok népszerűsége mellett e kísérőrendezvényeket is nagy érdeklődés övezte.

2021-ben Örkördi Réka, Müller Vanessa és Tary Blanka a XXI. szegedi Országos Neveléstudományi Konferenciáról készített egy beszámolót, melyben a pécsi szervezők felé jókívánságaikat is megfogalmazták: „[...] kívánjuk, hogy a pécsi konferencia résztvevői már mindannyian személyesen

találkozhassanak egymással”.⁷ E konstruktív üzenet tartalma szerencsére megvalósult, így a pécsi rendezvény – mely angol nyelvű, nemzetközi témákat és irányokat felölelő előadásokban is bővelkedett – kiváló lehetőséget biztosított a neveléstudományi műhelyek szakmai kapcsolatának erősítésére, közös kutatói fókuszok kialakítására, vagy éppen a korábban már megkezdett szakmai beszélgetések intenzív folytatására. Vidám, pezsgő hangulat, impulzív diskurzusok, telt házas előadások jelezték tehát a rendezvény sikerét, mely az országos kereteken túlmutatva, nemzetközi szintű érdeklődésre is számot tartott.

A konferencia harmadik, záró napján – szintén az évtizedes hagyományokat követve – került sor a staféta átadására. A pécsi házigazdától Győri János egyetemi tanár, a XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia elnöke vette át jelképesen a konferenciaszervezés jogát, hiszen 2023. október 26. és 28. között az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kara ad majd otthon e nagy múltú eseménynek.⁸ A 2023. évi budapesti ONK tematikája pedig ismét kihívások elé állítja majd a tudományos közösséget, hiszen a megrendezés alatt álló konferencia címe sokatmondóan: *Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban*.

⁴ Autonomy and Responsibility – Journal of Educational Sciences. Weboldal: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/arjes> (2022. 12. 20.)

⁵ Klebelsberg Kuno és a magyar felsőoktatás – https://univpecs.com/tudomany/klebelsberg_kuno_es_magyar_felsooktatás (2022. 12. 20.)

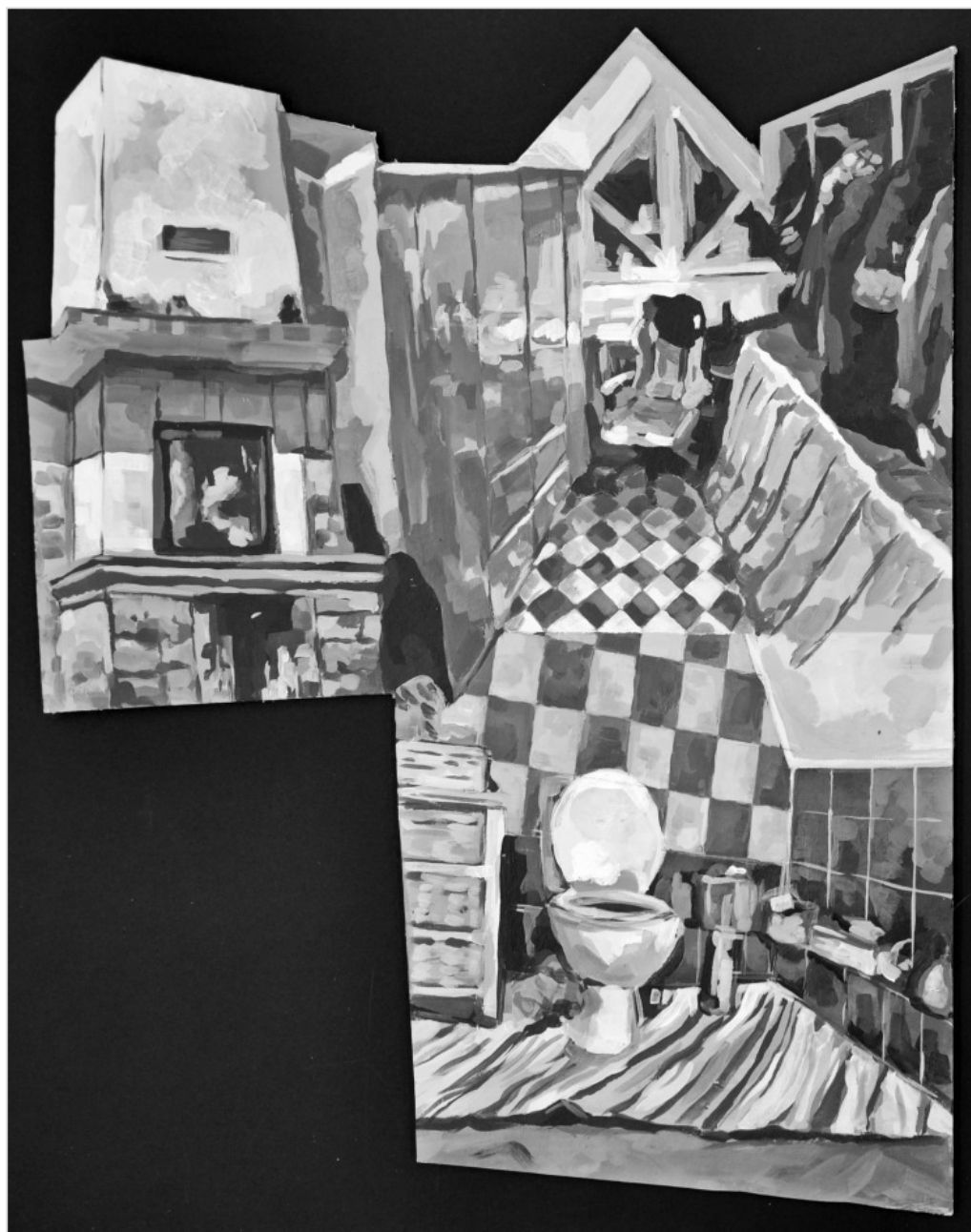
Klebelsberg Kuno és a magyar felsőoktatás – Kiállítás megnyitó – https://www.youtube.com/watch?v=4_yDUjlkUGQ (2022. 12. 20.)

⁶ Klimó Könyvtár és Egyetemtörténeti Kiállítás – https://lib.pte.hu/hu/klimo_konyvtar_es_egyetemtorteneti_kiallitas-77 (2022. 12. 20.)

⁷ Örkördi Réka, Müller Vanessa és Tary Blanka (2021): Beszámoló a XXI. Országos Neveléstudományi Konferenciáról. *Új Pedagógiai Szemle*. 71. 11–12. sz., 132–136. Letöltés: <https://upszonline.hu/index.php?article=711112016> (2022. 12. 20.).

⁸ A 2023-as konferencia honlapja: <http://onk2023.ppk.elte.hu/>

Kovács Kíra: KörülBelül

Pécsi Művészeti Gimnázium, Szakgimnázium és Technikum, 12. B osztály.

Felkészítők: Szentgróti Dávid, Dr. Ernszt András.

OKTV 2023 (vizuális kultúra) - 4. helyezett alkotás

